

Zakaj propadejo?

(Samorastniki, Boj na požiravniku-primerjava)

ZAKAJ PROPADEJO ?

V obeh novelah, tako v Samorastnikih kot v noveli Boj na požiravniku je predstavljen propad, ki je v obeh novelah v določenih dejanjih podoben, v drugih pa različen. Novela Samorastniki predstavlja boj proti družbi, ki jo lahko razumemo tudi kot narava oziroma okolje, ki te obdaja. Novela Boj na požiravniku pa že samo ime pove, da gre za boj z naravo. Obe noveli skupaj pa na simboličen način opisujeta in določata preprostega slovenca, ki mu narava in družba ne prizaneseta.

Čeprav na prvi pogled v Samorastnikih ne gre za propad, ki je posledica narave oziroma njenega delovanja, pa je vendar "Narava" tista, ki povzroči propad Karničnikov. Karničnikov Ožbej in Hudabivška Meta se spontano zaljubita, njuna ljubezen je čisto naravna, ni posledica kakršnihkoli dogovorov ali prisile kot je bilo v navadi tiste čase. Ožbejev oče tako bije boj proti naravi, proti njuni ljubezni oziroma boj za svoj obstanek. Pravtako pa tudi Dihurjevi vodijo boj proti požiravnikom, ki jim uničujejo zemljo, narava jih skuša uničiti, kar ji tudi uspe.

Ožbejev oče je v vlogi branitelja in hkrati tudi osvajalca, ki skuša obdržati in povečati posestvo, Karnice za svoje naslednje rodove, kar pa z poroko Ožbeja z Meto ne bi bilo več mogoče, ker Meta enostavno ni imela nobenega bogatsva. Dihurjevi pa se borijo samo za ohranitev tistega kar še imajo (boj za obstanek) pred požrešno družbo, sosedi in neusmiljeno naravo, požiravniki. Tako kot imajo Dihurjevi sosedi željo po njegovi zemlji, ima tudi Meta hudo željo po posesti Karnic.

Velik problem, ki je vzpostavljen v obeh novelah pa je socialna razlika med Karničnikovimi in Meto ter med Dihurjevimi in njihovimi sosedi. To nam razkriva že znano dejstvo, ki pa je kruta resnica, da samo bogati izkoriščajo revne. Zanimivo pa je, da novela Samorastniki predstavlja propad bogatega človeka, Karničnika, novela Boj na požiravniku pa propad preprostega revnega Človeja, Dihurja.

Pomembno vlogo pa igra tudi družinska enotnost, ki Dihurjevim pomaga do zmage nad požiravniki, vendar je pa zaradi smrti gospodarja zmaga izničena. Karničnikove pa je nesporazum v družini med očetom in Ožbejem pripeljal do propada.

Za novelo Boj na požiravniku bi lahko rekli, da je balada v prozni obliki, glavni junak fizično propade, duševno pa je zmagovalec, ker mu je le uspelo premagati naravo. V noveli Samorastniki pa je zgodba gledana s položaja Karničnika tragedija, saj je neuspešen, vendar pa fizično ne propade.

Tako boj posameznika proti družbi kot naravi je nespameten, saj ima v obeh primerih premoč močnejši in številčnejši, ki mu ni mar za posameznika, še posebej pa če je to revež ali nemočen človek. S kateregakoli vidika lahko gledamo, pa vedno pridemo do istega zaključka, ki nam pove, da smo bitja, ki smo tesno povezana in odvisna od narave.

Hkrati pa lahko iz vsebine obeh novel črpamo ideje in opise tedanjega preprostega slovenca. Njegova tipična lastnost je, da je tako nemočen, da ga družba ali pa narava zlahka pokončata. To je čisto razumljivo glede na to, da je bilo takrat največ slovencev v najnižjem sloju prebivalstva.

GIMNAZIJA
BEŽIGRAD
LJUBLJANA